

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Munere Concionandi, Exhortandi, Catechizandi - Continens non tantùm praecepta ad artem concionandi discendam accomodata, sed etiam Ideas & Conceptus practicos pro Concionibus in Festis B. V. & SS. Dedicationis, Patrocinij, Novi Anni, Paschatis, Parasceves; item in Primitiis Sacerdotum,

...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

Fons VII. Ex Emblematis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48347](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48347)

FONS VII.

Ex Emblematis.

NON minus copiosus Fons iste est, quàm Præcedentes, si Exhortator eum rectè tractare nòrit. Consistit autem hic modus tractandi in eo ferè, ut i. Emblemata ipsum proponatur, dicendo, vel quòd majores nostri ejusmodi Emblemata sepulchralibus marmoribus insculpere vel appingere sint soliti; vel certè, quòd ipse putet appingendum, vel incidendum. 2. Ostendatur, quàm benè defuncto conveniat. 3. Occasio ad Auditores variis affectibus inflammandos desumenda.

Itaque I. Ex occasione Thematis: Cant. 5. *Ego dormio, cor meum vigilat*, proponi posset hoc Emblemata, & pingi Leo apertis oculis dormiens cum Inscriptione. *Dum Dormit: vigilat*. Circa quòd duo dici possent: Primò ostendi, quòd mortuus verè nunc dormiat, & quòd Mors somno plerumque comparetur. 2. Quòd quoad animam verè vigilet oculos mentis in visione beatifica DEI occupatos atque defixos habens, aut certè brevi habiturus, cujus quidem probabilitatis argumenta afferri possunt. vid. Fab. in con. 9. num. 1.

II. Ex occasione Thematis: Scio, quòd Redemptor meus vivit, & in Novissimo die de terra Surrecturus sum. Job. 19. Affingi potest sepulchro Phœnix in suo proprio busto conlatus cum Lemmate: *Evolabit*: Circa quòd primò notari potest Historia de Phœnice, qui moriturus congregat ligna aromatica, & ex iis facta strue alis suis aërem percutit, donec ignem eliciat, struemque accendat; tum pectus retro aperit, ut sanguis in ignem effluat. Ex quo postea novus Phœnix enasci dicitur. 2. Applicetur hæc Historia defuncto, intelligendo per ligna aromatica virtutes & opera: Per ignem verò charitatem; per sanguinem, Mortem. Posset etiam loco Thematis assumi hæc S. Jobi sententia 29. cap. *In sudario meo moriar, & sicut palma* (Aliqui legunt, ut Phœnix, quæ palmam & avem significat) *multiplicabo dies*: vide Fabrum l. c. numero quinto:

III. Ex occasione Thematis: *Fulgebunt Iusti sicut sol*. Matth. 23. Appingi posset sol ad occasum declinans cum

Instr. VII.

H h

Lem.

Lemmate. *Tegor, non obtenebror.* Circa quod dici posset.
 1. Quomodo defunctus verè fuerit in vita soli similis, videlicet magnus in se, & parvus in oculis aliorum; aut parvus in sua, magnus in aliorum æstimatione: Illuminans per Doctrinam, calefaciens per amorem & Exempla. 2. Quomodo nunc quidem per mortem occiderit aut Eclipseatus sit, sed tamen in se antiquum splendorem & virtutem retineat, brevem etiam nobis oriturus. Id est, in altera vita videndus.

IV. Ex occasione Thematis: *Vbi est thesaurus tuus.* *est & cor tuum* Matth. 6. Pingi posset cor in cuspidem erectum cum Inscriptione: *Exquisivi te in toto corde meo.* Pl. 118. Circa quod dici posset, olim tale cor sepulchris appictum esse duas ob causas. Primum, ut significaretur prompta voluntas & conformatio defuncti cum divina voluntate: item quod DEUM toto corde dilexerit. 2. Ut indicaretur, quod, etiam si suis Amicis abierit corpore, corde tamen apud ipsos mansurus, cordique eorum necessitates sit habiturus. Quare excitandi Auditores, ut credant sibi dictum à defuncto, quod olim Jehu ad Jonadab dixit: 4. Reg. 10. *Nunquid est cor tuum rectum cum corde meo, sicut cor meum cum corde tuo?* *ad manum,* id est, adjuva me nunc in necessitate mea.

V. Ex occasione Thematis: *Dormierunt somnum suum & nil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis.* Pl. 27. Pingi posset Rex splendide vestitus, cubito innitens & evigilans quasi, cum Lemmate: *Somnia vi.* Circa quod dici inculcari possent. 1. Quod ex omnibus mundi delictis, & vitiis, & honoribus per se non plus habeatur in hora mortis, ac si somnium de illorum perceptione habitum fuisset, ut bene Plato indicavit cuiusdam pro Symbolo vocem omnia tribenti, dum litteram S ad litteram O apponi iussit; ut somnium se habuisse intelligeret. Hunc in finem non incommode narrari posset Historia de Rustico iussu Philippi Regis Burgundi in Regem transformato, & iterum elapso die in finitum abjecto. 2. Quantomperè proinde veris gaudiis & bonis inhærere ad Exemplum defuncti debeamus.

VI. Ex occasione Thematis: *Spectaculum facti sumus Mundo, Angelis, & Hominibus* 1. Cor. 4. Pingi potest quidam in medio Theatri consistens & cortinam claudens, cum hoc Lemmate. *Peracta Fabula est: plaudite:* Circa quod pri-

modò probari posset vitam nostram Comædiæ similem esse, juxta illud Epieteti: *Actorem te fabula esse, qualis Magistro probata fuerit, memento.* 2. Non referre quam Personam, sed quàm benè agamus. Quare ostendendum, quàm benè defunctus suam Personam sustinuerit. vid. Drex. in prodr. cap. 31.

VII. Ex occasione Thematis: *Vos estis Lux mundi.* Matth. 5. Pingi posset candela, quam manus emunctorium tenens exstinguit, cum Lemmate:

Heu extincta est.

Circa quod inprimis probari posset, quomodo defunctus verè lux fuerit, vel suæ urbis, vel domus, eamque purificaverit suâ correctione: illustraverit suo exemplo & instructione: calescecerit & accenderit per suam charitatem. 2. Quanto cum dolore & damno suorum extincta sit hæc Candela. Animandi tamen Auditores, ut credant de cælo copiosius fulsuram, aliòsque influxus communicaturam.

VIII Ex occasione Thematis: *Heu heu me, fili mi, ne quid te misimus peregrinari, lumen oculorum nostrorum, baculum Senectutis nostræ, spem Posteritatis nostræ?* Tob. 10. Pingi posset baculus arundineus à morte contractus cum Inscriptione. *Fragili ne credite fulcro.* Circa quod duo capita declarari possunt. 1. Quantoperè Parentes aut Amici defunctum dilexerint, & quam meritò spem conceperint, quòd in ægum aliquando domus suæ fulcrum esset futurus. 2. Quàm fragilia ejusmodi fulcra sint, utpote de quibus meritò dixerit DEUS; *Eccce confidis super baculum arundineum contractum, cui si innixus fuerit Homo, intrabit in manum eius, & perforabit eam.* Is. 36. Quàmque adeò meritò spes unica in Deo ponatur juxta consilium Davidis Ps. 145. *Nolite confidere in principibus, neque in filiis hominum, in quibus non est salus.*

IX. Ex occasione Thematis: *Vnus introitus est omnibus ad vitam, & similis exitus.* Sap. 7. Proponi potest hoc Emblemata. Pingatur imago una mortualis Centonibus, & purpurâ desuper vestita cum hoc Lemmate, *omnia mors æquat: vel Germanicè tali modo:*

*Also der Tod macht Arm und Reich /
Bettler und grossen Herren gleich.*

H h 2

Circa

Circa quod duo præcipue inculcari debent. 1. *Mortis inevitabilis Necessitas*. Nam sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum introivit, ita & per peccatum mors in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt. 2. *Vanitas rerum mundanarum* per mortem detecta, cum omnes, sicut nudi egressi sumus de utero matris, ita nudi quoque recessuri simus, neque ullum amplius inter divites & pauperes nisi meritorum discrimen sit futurum, uti quondam pulchre Diogenes Alexandro magno ostendit, dum stans apud acervum ossium eidem Alexandro, quid ageret sciscitanti respondit se Calvariam & ossa Philippi Patris Alexandri querere; nec reperire posse; unde Auditores ad merita augenda & comparanda incitandi.

X. Ex occasione Thematis: *Appensus es in scatera*. Dan. 6. Pingi potest in Emblemate. *Manus libram tenens*, cuius altera lanx, eaque multum depressior bona opera, altera alio elevata mala opera continet cum hac inscriptione.

Auff diese wohl gebrauchte Waag.

Ich legt all mein Vertrauen schlag.

Circa quod duo inculcanda. 1. *Iudicii extremi Severitas* juxta illud Sophon. 1. *Iuxta est dies Domini magnus: tunc est velox nimis vox dei Domini amara*, turpiter ibi evanescit fortis, eritque tum tribulatio magna, teste Christo, Matth. 24. *qualis non fuit ab initio mundi*. 2. Ut maturè studeant se ad hoc iudicium præparare per bonam vitam, seu legitimum usum, quæ justitiam Christianam denotat, usum, de functione exemplo, cujus hac in re studium proponendum.

XI. Ex occasione Thematis: *Statutum est omnibus hominibus semel mori* Hebr. 9. Pingatur in Emblemate Mors ex horto educens cum hoc Lemmate. *Contra mortem non est medicamen in hortis*, vel Germanicè.

Komm Doctor, du must nun mit mir.
Jetzt kan kein Kraut mehr helfen dir.

Circa quod duæ doctrinæ suggerendæ. Primò *mortis inevitabilis lex*. Hic enim rectius, quàm de statuto Mortis dorum & Persarum dicitur, quod non liceat immutare. 2. *Mortis memoria* refrenda, in prodr. cap. 1. §. 25.

quemadmodum Seneca l. 8. Nat. suadet, cogitatione familiaris reddenda, ut, si ita fors tulerit etiam obviare illi possimus vid. ib. 26. §.

XII. Ex occasione Thematis: *Tibi dabo claves regni caelorum.* Matth. 16. Pingi potest in Emblemate manus acum vel aliud Opificis instrumentum tenens cum hoc Lemmate. *Hæc calum aperit:* Circa quod duo probanda, 1. Omnes homines posse DEI Cubicularios esse, & auream clavem charitatis à DEO acquirere cum DEUS velit omnes salvos fieri, & ad hoc sufficientem gratiam concedat. 2. Clavem hanc non esse aliam, quàm instrumenta, quibus quisque pro suo statu utitur, juxta DEI voluntatem & bene placitum usurpata, ut indicavit Sartor ille ex Societate JESU, qui circa agonem acum petens, & eam in altum elevans dixit: En Fratres mei: Hæc clavis est, quam nunc mihi cælum aperturam spero, quia per illam opera ab obedientia præscripta ad DEI majorem Gloriam accuratè peragere studui. Idem proinde quomodo defunctus præstiterit, erit demonstrandum.

XIII. Ex occasione Thematis: *Ludens coram eo omni tempore.* Prov. 8. Pingi potest in Emblemate Manus omnes lapides Latrunculorum (des Schachspiels) in unam capsulam temerè proijciens cum hoc Lemmate: *Satis lusimus.* Circa quod duæ doctrinæ inculcandæ. 1. vitam humanam lusu Latrunculorum similem esse, in quo Rustici æquè ac Rex & Regiua, aliòsque digniores calculi ad eundem finem tendunt, & juvant, & sæpè plus præstat, & conducit ad lucrum ludi Rusticus, si munere suo rectè fungatur. 2. Post lulum finitum omnes homines promiscuè à morte in urnam proijci, neque ullum amplius aut Regis aut Rustici discrimen esse, atque adeò quemque suo statu & loco contentum vivere, sicque totum arbitrio Sapientiæ & Providentiæ divinæ in orbe hoc, ludenti nobiscum committere debere, uti defunctum fecisse ostendetur.

XIV. Ex occasione Thematis: *Nil intulimus in hunc mundum, haud dubium, quod nec auferre quid possumus.* 1. Tim. 6. Pingi potest in Emblemate linteum in pertica suspensum. Quod Salatinus Turcarum Rex in exercitu post mortem suam circumferri jussit. Ut omnes agnoscerent, quid secum

ex mundo hoc extulisset; adscribi potest hoc Lemma, *vel ampla spolia mundi, vel Germanicè.*

O wol der Welt ein grossen Lohn!

Ein furges Leilach tragst darvon.

Circa quod duo inculcari possunt; 1. *Vanitas rerum mundanarum*, ad quod abundantius explicandum serviet Parabola Barlaami de tribus amicis, quorum primus amicum à Judice citatum per aliquod spatium comitatus est; Alter lintheum aut indusium obtulit; Tertius autem, quem omnium minime amaverat, & sibi devinxerat, ad ipsum usque Judicem secutus, potenter defendit, & hic bona opera & vitam, primus mundum, secundus cognatos denotat. 2. *Soliditas bonorum operum*, ut quæ sola post mortem auferre licet, id quod prudenter fecisse defunctum probandum est.

FONS VIII.

Ex Sepulchro.

EX hoc fonte licet rariores, vel ideò tamen utiles conceptus erui possunt, quod sepulchra variis rebus comparari, & Doctrinæ inde deductæ firmissimæ memoriæ imprimi queant.

Itaque I. Ex occasione Thematicis. *Apprehendam te, & ducam in domum matris meæ, ibi me docebis.* Cant. 8. Sepulchrum Scholæ comparari potest, ut ait S. Chrysost. Hom. de fid. & leg. natur. *Ante portas sunt sepulchra, ante agros sunt sepulchra, ut ubique ante oculos esset humilitatis schola, & doceret nos, in quod desinamus tandem, & videamus, qualia futura sint phantasmata.* Tria autem in hac schola potissimum discenda. 1. *Quid simus*, nempe pulvis & umbra juxta illud Ecclesiæ: *Memento Homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris.* Hanc doctrinam bene didicit S. Franciscus Borgia ex funere Isabellæ Reginæ Hispaniæ conversus, & dicere solitus: *Augustæ mors mihi vitam attulit.* Rectè ergò S. Bernardus in sententiis dixit: *Tria hæc semper in mente habeto. Quid fuisti, nempe sperma fatidum: Quid es? nempe vas stercoreum; quid eris, videlicet esca Vermium.* 2. *Quantilli simus*, quod nempe; ut S. Ambrosius l. de Naboth. c. 1. ait. *Cespes angustius aquæ & pauperi abundet & diviti; Et terra, quæ viventi non*